

La Cançó de Nadal

de Charles Dickens
vista per Rackham, Zwerger
i Innocenti

Lluís Farré.
Il·lustrador i escriptor

Tres il·lustradors, tres discursos. Tres cançons de Nadal. Tres evidències de la dificultat i de la meravella d'una feina, que massa sovint passa desapercebuda perquè no ens aturem a provar de llegir-la, com les paraules a les quals acompanya.

LISBETH ZWERGER

Lisbeth Zwerger (Viena, 1954) després d'estudiar Belles Arts, va conèixer les il·lustracions d'Arthur Rackham i va interessar-se per altres il·lustradors anglesos clàssics, dels quals va treure inspiració i orientació per encarar la seva feina. Ha il·lustrat diversos textos d'autors clàssics com Isop, Grimm, Andersen, Baum... El 1990 li atorgaren el Premi Andersen.

Els dibuixos de Zwerger estan, com sempre en l'obra d'aquesta il·lustradora, amarats d'una delicadesa i una elegància absolutes. Les composicions, bellíssimes, sempre —aparentment— molt senzilles, es recolzen en els personatges principals de cada escena i els elements decoratius imprescindibles per resoldre la definició dels espais per on aquests es belluguen.

Els colors, subtils, gairebé transparents.

La llum, vivíssima, blanca.

Tot plegat, unes imatges d'una netedat tan exquisida, que fan realment difícil de trobar-hi l'esperit de l'autor. Zwerger defuig sistemàticament de retratar el fred, la solitud, la cruïda de la vida de Scrooge i del seu entorn. L'horror del seu final. En cap de les seves il·lustracions s'aprecia ni el més mínim rastre d'una esquerdada, d'una taca d'humitat, d'una volva de pols. L'escola de la infantesa òrfena del vell avar és impecable, la casa humil de l'escriptor és deliciosament senzilla. El cementiri, «emparedat per cases, envaït d'herbei i males herbes, aquell escampament de vegetació que vol dir la mort i no pas la vida; atapeït d'excessius enterraments; gras d'apetit saciat» és encantadorament pintoresc. I la imatge de la serventa robant les cortines del llit on encara reposa el cos del mort, un dels moments més esfereïdors de l'obra, sembla un retrat costumista de l'època.

La cara més dura del text, simplement, desapareix a través de les pinzellades de Zwerger.

El seu és un *Conte de Nadal* encantador.

Poques coses hi ha de tan llamineres per a un il·lustrador com encarar la traducció en imatges de clàssics de la literatura, com *La Cançó de Nadal* de Charles Dickens.

Poques coses hi ha tan desafidores com un clàssic de la literatura, com *La Cançó de Nadal* de Charles Dickens.

El text és rodó, contundent, impecable. El llenguatge és d'una riquesa extraordinària, i la seva manera de construir la història té la precisió d'un mecanisme de rellotgeria. A través d'un personatge excepcional, el vell «pecador, avariós i cobejós» Ebenezer Scrooge, Dickens ens horroritza, ens fa somriure o ens commou fins al moll de l'os.

Il·lustrar un text així, doncs, pot ser un munt de coses, però fàcil, mai. És un repte. I dels grossos.

Aquest repte, entre molts altres, l'han assumit en el seu moment il·lustradors de pes com Arthur Rackham, Lisbeth Zwerger o Roberto Innocenti. I no tots hi han reeixit de la mateixa manera.

ROBERTO INNOCENTI

Roberto Innocenti (Bagno a Ripoli, Itàlia, 1940) És un il·lustrador autodidacta. Abans, fou venedor en una galeria d'art, dissenyador gràfic i cartellista. La trobada amb l'il·lustrador Étienne Delessert el portà a elaborar el seu primer llibre il·lustrat, *Rosa blanca*, on evoca un record d'infantesa. Més tard s'atreveix amb l'obra de Collodi, *Pinotxo*, recreant-se en els paisatges de la seva terra natal, la Toscana. També ha il·lustrat *El Trencanous* d'E.T.A. Hoffmann i algun text contemporani com *La comarca fèrtil* de J. Patrick Lewis.

Innocenti, precís, meticulós, es recrea en el retrat exhaustiu de l'època i l'entorn dels personatges. La cruesa dels suburbis del Londres victorià se'ns mostra amb tot luxe de detalls. Els carrers són bruts, envaïts per la boira; les cases de maó, ennegrides per la contaminació; la neu trepitjada l'esquitxen les pixarades de miserables indigents que no fan fàstics a un sopar a base de gat, igualment miserable.

I tradueix magníficament la vessant terrorífica del conte de Dickens. La imatge de Scrooge contemplant el seu propi cadàver és genuïnament esgarrifosa.

Però ens hi perdem, en les imatges d'Innocenti. Els pardals que piquen unes engrunes en l'ampit d'una finestra, el parell d'oqueques que han estat degollades damunt d'una taula de fusta, els cavallets de cartó, el lloro a espatlles del seu amo, les muntanyes de gent pertot arreu, ens obliguen a deturar-nos sistemàticament per poder-los digerir, perdent pel camí l'essència de la narració: el viatge personal del vell infeliç.

I és que Innocenti retrata els espais, però no els personatges del conte. Potser perquè aquest sembla el seu punt feble. El domini en el retrat de les peles d'una mandarina en el terra de fusta corcada, o de la cistella de vímet plena de patates en un racó del menjador dels Cratchit, es perd en les figures humanes. I potser per això aquests personatges es dilueixen sistemàticament enmig de l'amuntegament.

Viatgem per Londres, però no amb Scrooge, el seu nebot, o l'escrivent, com a companys de viatge.

Zwerger Innocenti Rac

ARTHUR RACKHAM

Arthur Rackham (Londres, 1867-Limpsfield, 1939) Fou un il·lustrador molt popular en la seva època pel fet de posar imatge a molts contes i obres clàssiques i perquè fou el primer de treure el màxim profit de la impressió en color. Però, quan altres il·lustradors intensificaven el color, ell va triar el camí oposat: usar colors apagats per tal que els defectes d'impressió no s'apreciessin. De la seva obra, destaca la il·lustració dels contes d'Andersen i de Grimm.

I ens queda Rackham.

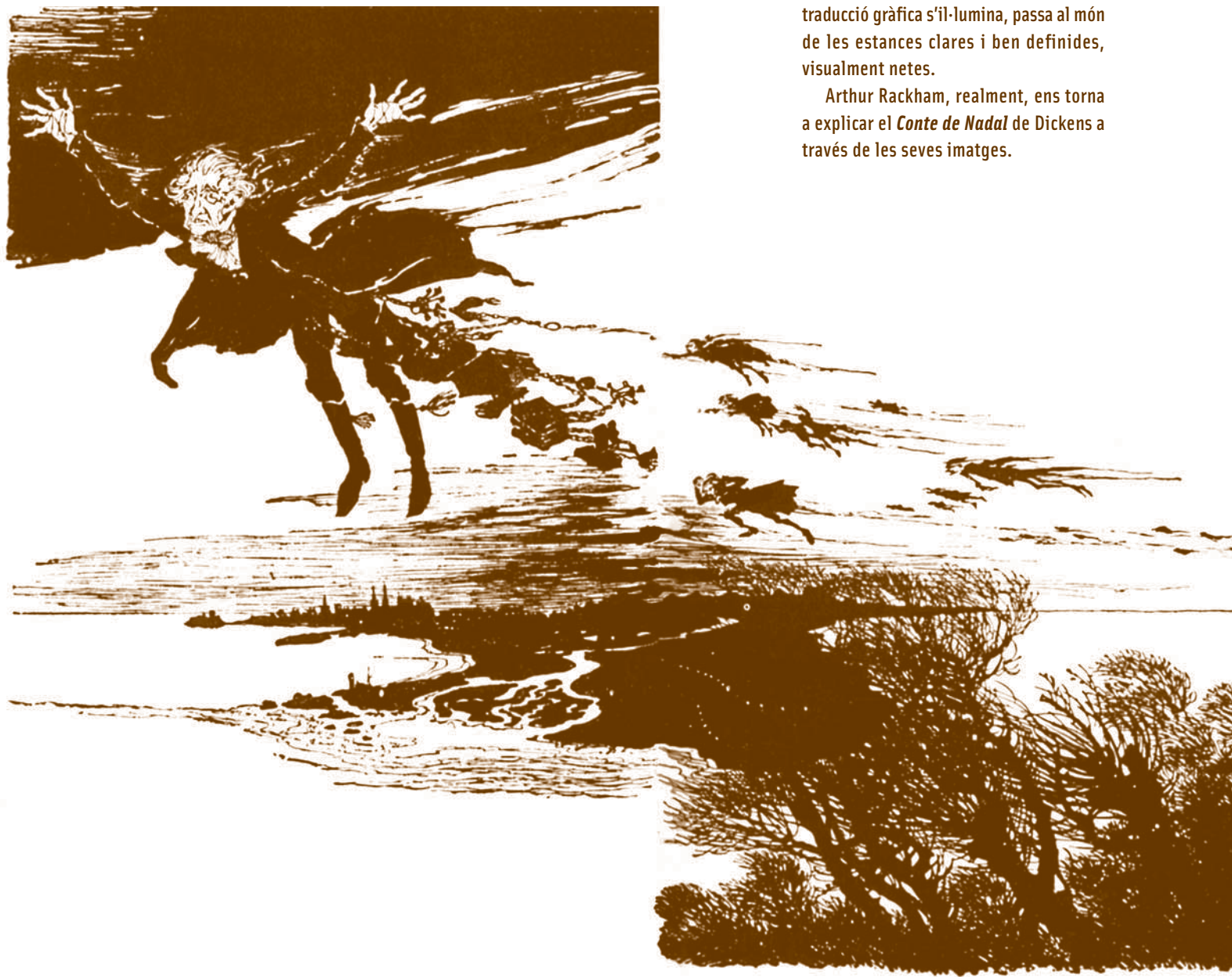
Els seus recursos a l'hora de construir les imatges evidencien una clara voluntat narrativa i de fidelitat al text original. És evident que Rackham no sols ens explica de nou el fil argumental de la història, sinó que l'adjectiva, provant de reproduir el llenguatge de l'autor del text. Igual que Dickens, Rackham diferencia el tenebrisme de la història present del vell avar, l'horror de les visites dels tres esperits, de la lluminositat del seu passat encara incorrupte, de la bellesa de les vides dels altres. El món de l'Escrooge abominable és fosc, ple d'ombres projectades que dissolen tot allò que l'envolta. No s'il·lumina de forma zenital.

La llum sempre prové del terra (d'un possible infern, tal vegada?), de manera que damunt el vell sempre hi pesa el negre, un negre brut, agressiu, que taca el dibuix sense miraments. Les figures són recargolades, grotesques.

Les visions a què és sotmès pels tres esperits, per contra, estan carregades de llum. Veiem nítidament persones i objectes. I són plenes de moviment, irradien la mateixa vivacitat i alegria de viure que Dickens amb les seves paraules. Fins i tot els vells tenen menys arrugues.

I de la mateixa manera que, finalment, el personatge de Scrooge és envaït per la lluminositat de l'esperit de Nadal, la seva traducció gràfica s'il·lumina, passa al món de les estances clares i ben definides, visualment netes.

Arthur Rackham, realment, ens torna a explicar el *Conte de Nadal* de Dickens a través de les seves imatges.

kham